

Respectul creștin față de persoană și libertatea ei

Omilia Sfântului Josemaría, datată 15 martie 1961, miercuri din săptămâna a IV-a din Postul Mare. Se găsește în volumul „Este Cristos care trece”, ultima dintre cărțile publicate de Sfântul Josemaría în timpul vieții sale, în 1973. Oferim prima traducere în limba română.

22.03.2025

Am citit, la Sfânta Liturghie, un text din Evanghelia după Sfântul Ioan: scena însănătoșirii miraculoase a orbului din naștere. Cred că toți ne-am simțit mișcați din nou înaintea puterii și milostivirii lui Dumnezeu, care nu privește cu indiferență nenorocirea omenească. Dar aș vrea acum să mă opresc asupra altor trăsături: în concret, să observăm că, atunci când există iubire față de Dumnezeu, nici creștinul nu este indiferent în fața sorții celorlalți oameni, și știe de asemenea să îi trateze pe toți cu respect; și că, atunci când această iubire decade, există pericolul de a invada, în mod fanatic și nemilos, conștiința celorlalți.

Pe când trecea – spune Sfânta Evanghelie – *Isus a văzut un om orb din naștere. Isus trecând. Adeseori m-am minunat înaintea acestei forme simple de a relata clemența divină. Isus trece și observă imediat durerea. Considerați, în schimb, cât*

de diferite erau atunci gândurile discipolilor. Îl întreabă: *Rabbi, cine a păcătuit că s-a născut orb, el sau părinții lui?*

Judecățile false

Nu trebuie să ne mirăm de faptul că mulți, chiar și persoane care se cred creștine, se comportă la fel: își închipuiesc, înainte de toate, răul. Fără nici o dovadă, îl presupun; și nu numai că gândesc astfel, dar și îndrăznesc să o exprime într-o judecată grăbită, în fața mulțimii.

Atitudinea discipolilor ar putea fi, cu indulgență, calificată ca fiind lipsită de scrupule. În acea societate –ca și astăzi: în privința aceasta, nu s-a schimbat nimic– existau alții, farizeii, care făceau din această atitudine o regulă. Amintiți-vă în ce fel Isus Cristos le reproșează: *căci a venit Ioan, care nu mânca și nu bea, iar ei spun: „Are diavol”. A venit Fiul Omului, care mănâncă și bea, iar voi*

spuneți: „Iată un mâncăcios și un băutor de vin, prieten cu vameșii și păcătoșii.

Atacuri sistematice la adresa faimei, denigrarea unei conduite impecabile: această critică înțepătoare și usturătoare a suferit-o Isus Cristos, și nu este de mirare ca unii să rezerve același sistem celor care, conștienți de mizeriile lor logice și firești și de erorile personale, mici și inevitabile –aș adăuga eu– dată fiind slăbiciunea omenească, doresc să-l urmeze pe Învățător. Însă verificarea acestor realități nu ar trebui să ne facă să justificăm astfel de păcate și crime –bârfe le numesc, cu o oarecare suspectă complicitate– împotriva bunului nume a nimănui. Isus anunță că dacă pe Stăpânul casei l-au numit Belzebul, cu atât mai mult pe cei din casa lui; dar clarifică de asemenea că *dacă cineva îi spune fratelui său „nebunule” sau „prostule”, va fi condamnat la focul iadului.*

De unde se naște această apreciere nedreaptă față de ceilalți? Se pare că unii poartă în mod continuu ochelari de protecție, care le modifică vederea. Ei nu consideră, din start, că dreptatea sau, cel puțin, lupta constantă pentru a se comporta mai bine este posibilă. Ei primesc totul, așa cum spune vechiul adagiu filozofic, în funcție de recipient: deformat fiind cu anterioritate. Pentru ei, chiar și cel mai drept lucru, reflectă –în ciuda a toate– o postură strâmbă care, în mod ipocrit, se îmbracă în bunătate. *Atunci când descoperă în mod clar binele, scrie Sfântul Grigore, caută să vadă dacă în plus găsesc vreun rău ascuns.*

Este dificil să faci ca aceste persoane, în care deformarea a devenit ca și a doua lor fire, să înțeleagă că este mai omenesc și mai adevărat să gândești bine despre aproapele. Sfântul Augustin recomandă următorul sfat: *încercați să dobândiți virtuțile care*

credeți că lipsesc în frații voștri, și astfel nu veți mai vedea defectele lor, deoarece nu le aveți voi. Pentru unii, acest mod de a proceda se identifică cu naivitatea. Ei sunt mai *realiști*, mai rezonabili.

Ridicând prejudecata la rangul de regulă de judecată, ei mai întâi jignesc pe alții și apoi ascultă argumentele de rigoare. Iar după aceea, în mod *obiectiv*, cu *bunăvoință*, poate că vor acorda părții vătămate posibilitatea de a se apăra: împotriva oricărei morale și împotriva oricărei legi, pentru că, în loc să se ocupe ei în a dovedi presupusa culpă, îi *acordă* nevinovatului *privilegiul* de a-și demonstra nevinovăția. Nu aș fi sincer dacă nu v-aș mărturisi că anterioarele considerații sunt ceva mai mult decât o simplă spicuire din tratatele juridice și de morală. Se întemeiază pe o experiență pe care au trăit-o nu puțini pe propria lor

piele; la fel cum mulți alții au fost, în mod frecvent și de-a lungul multor ani, ținta bârfelor, defăimărilor și calomniilor. Harul lui Dumnezeu și o fire nedușmănoasă au făcut ca toate acestea să nu lase în ei nici cea mai mică urmă de amărăciune. *Mihi pro minimo est, ut a vobis iudicer*, pentru mine contează prea puțin dacă sunt judecat de voi, ar putea spune împreună cu Sfântul Paul. Uneori, folosind cuvinte mai uzuale, ar fi adăugat că întotdeauna toate acestea nu i-a costat nimic. Acesta este adevărul.

Însă, pe de altă parte, nu pot nega faptul că mă întristează sufletul celui care atacă pe nedrept onoarea celorlalți, deoarece agresorul nedrept își taie singur creanga de sub picioare. Și sufăr de asemenea pentru toți cei care, în fața acuzațiilor arbitrare și scandaloase, nu știu unde să privească: sunt

îngroziți, nu dau crezare, se gândesc dacă nu ar fi totul doar un coșmar.

Acum câteva zile citeam în Epistola de la Sfânta Liturghie povestea Suzanei, acea femeie castă, acuzată pe nedrept ca fiind dezonestă de către doi bătrâni corupți. *Suzana a suspinat și a zis: sunt îngrădită din toate părțile; dacă fac aceasta, sunt sortită morții; dacă nu fac, nu voi scăpa din mâinile voastre.* De câte ori insidiositatea invidioșilor sau a intrigilor plasează multe creaturi curate în aceeași situație! Li se oferă această alternativă: să păcătuiască împotriva lui Dumnezeu sau să-și vadă denigrată propria onoare. Singura soluție nobilă și demnă, dar în același timp foarte dureroasă, este să se decidă și să spună: *este mai bine pentru mine să nu fac și să cad în mâinile voastre, decât să păcătuiesc înaintea Domnului.*

Dreptul la intimitate

Să ne întoarcem la scena însănătoșirii orbului. Isus Cristos a răspuns discipolilor săi că acea nenorocire nu este o consecință a păcatului, ci o ocazie pentru a se arăta puterea lui Dumnezeu. Și, cu o simplitate minunată, hotărăște ca orbul să vadă.

Începe atunci, împreună cu fericirea, chinul aceluia om. Nu îl vor lăsa în pace. Mai întâi sunt *vecinii și cei care îl văzuseră mai înainte că era cerșetor*. Evanghelia nu ne spune că s-ar fi bucurat, ci că nu puteau da crezare, în ciuda faptului că orbul insistă că acela, care înainte nu vedea și acum vede, este el însuși. În loc să-l lase să se bucure liniștit de acel dar, îl duc la farizeii, care îl întreabă din nou cum s-a întâmplat. Iar el răspunde pentru a doua oară: *Mi-a pus tină pe ochi, m-am spălat și văd*.

Iar farizeii vor să demonstreze că ceea ce s-a întâmplat, un bine și o mare minune, nu a avut loc. Unii recurg la raționamente meschine, ipocrite și mărunte: a vindecat în zi de sâmbătă și, cum sâmbăta era interzis să se muncească, neagă minunea. Alții încep ceea ce astăzi se numește un sondaj de opinie. Se duc la părinții orbului: *Acesta este fiul vostru pe care spuneți că l-ați născut orb? Așadar, cum de vede acum?*

Frica față de cei puternici îi determină pe părinți să răspundă cu o propunere, care îndeplinește toate garanțiile metodei științifice: *Știm că acesta este fiul nostru și că l-am născut orb. Dar cum de vede acum nu știm. Și nici cine i-a deschis ochii nu știm. Întrebați-l pe el; e destul de mare! Va vorbi el însuși despre sine.*

Cei care fac sondajul de opinie nu pot să creadă deoarece nu vor să creadă. *Atunci l-au chemat a doua oară pe omul care fusese orb și i-au zis: noi*

știm că omul acesta –Isus Cristos– este un păcătos.

În puține cuvinte, fragmentul din Sfântul Ioan exemplifică aici un model de atac cutremurător împotriva dreptului natural de bază, care corespunde tuturor, acela de a fi tratați cu respect.

Această temă continuă să fie de actualitate. Nu supune nici un efort să semnalăm, în acest timp, cazuri de acest tip de curiozitate agresivă care ajung până la a căuta cu morbiditate în viața privată a celorlalți. Un minim simț de dreptate cere ca, până și în investigarea unei presupuse infracțiuni, să se procedeze cu prudență și moderație, fără a lua de bun ceea ce este doar o posibilitate. Se înțelege clar în ce măsură curiozitatea nesănătoasă de a eviscera ceea ce nu numai că nu este o crimă, ci poate fi vorba de o

acțiune onorabilă, trebuie catalogată ca fiind o perversiune.

Înaintea negustorilor suspiciunii, care dau impresia că organizează *un comerț al intimității*, este precis să apărăm demnitatea fiecărei persoane, dreptul ei la tăcere. Toți oamenii cinstiți tind să fie de acord în această apărare, fie că sunt creștini sau nu, deoarece este în joc o valoare comună: legitima hotărâre de a fi ei înșiși, de a nu se expune, de a păstra într-o justă și modestă rezervă bucuriile, necazurile și durerile familiare; și, mai ales, de a face binele fără spectacol, de a ajuta din dragoste adevărată pe cei nevoiași, fără obligația de a publica aceste sarcini în slujba celorlalți și, cu atât mai puțin, să dezvăluie intimitatea sufletului lor în fața privirilor indiscrete și răsucite ale lumii care nu este în stare și nici nu vrea să ajungă la viața interioară,

dacă nu este pentru a-și bate joc de ea fără nici un scrupul.

Dar, ce greu este să te eliberezi de acea agresivitate! Metodele, de a nu lăsa omul în pace, s-au înmulțit. Mă refer la mijloacele tehnice și, de asemenea, la sistemele acceptate de argumentare, care sunt greu de înfruntat dacă dorești să-ți păstrezi reputația. Astfel, uneori se presupune că toată lumea se comportă rău; prin urmare, cu acest mod de gândire eronat, apare în mod inevitabil propria învinuire și autocritica. Dacă cineva nu aruncă peste el însuși o tonă de nămol, deduc că, pe lângă faptul că este complet rău, este și ipocrit și arogant.

Alteori, se procedează în alt mod: cel care vorbește sau scrie, calomniind, este dispus să admită că ești un individ onest, dar alții poate nu vor face același lucru, și vor putea publica faptul că ești un hoț: cum

demonstrezi atunci că nu ești un hoț?
Sau: dumneavoastră ați afirmat fără
încetare că purtarea lui este curată,
nobilă și dreaptă. V-ar deranja dacă
reconsiderați această afirmație,
pentru a verifica dacă –dimpotrivă–
acea conduită a sa nu este oare
murdară, dezonestă și strâmbă?

Nu sunt exemple imaginare. Sunt
convins că orice persoană, sau orice
instituție cu un oarecare renume, ar
putea continua această listă. S-a creat
în unele sectoare falsa gândire că
publicul, poporul sau cum vreți să-l
numiți, are dreptul să cunoască și să
interpreteze până și detaliile cele mai
intime ale existenței celorlați.

Permiteți-mi câteva cuvinte legate de
ceva care îmi apasă pe suflet. De mai
bine de treizeci de ani, am spus și am
scris în mii de feluri posibile că Opus
Dei nu caută nici o finalitate
temporală, politică; ci urmărește
doar și în mod exclusiv să difuzeze,

între mulțimi din toate rasele, din toate clasele sociale, din toate națiunile, cunoașterea și practica învățaturii mântuitoare a lui Cristos: caută să contribuie la existența unei iubiri mai mari față de Dumnezeu pe pământ și, prin urmare, mai multă pace, mai multă dreptate între oameni, fiii aceluiasi Tată.

Multe mii de persoane -milioane-, în toată lumea, au înțeles aceasta. Alții, mai puțini la număr, din diferite motive, se pare că nu au înțeles. Dacă inima îmi este mai aproape de cei dintâi, de asemenea îi respect și îi iubesc și pe ceilalți, pentru că trebuie să respectăm și să apreciem demnitatea tuturor, iar toți sunt chemați la gloria de fii ai lui Dumnezeu.

Totuși niciodată nu lipsește o minoritate sectară care, neînțelegând ceea ce eu și atâția alții iubim, ar dori să le-o explicăm pe înțelesul lor:

exclusiv politic, străin față de supranatural, atent doar la echilibrul intereselor și presiunilor de grup. Dacă nu primesc o astfel de explicație, eronată și trucată după bunul lor plac, continuă să creadă că este o minciună, că ceva se ascunde, că există planuri sinistre.

Dați-mi voie să vă descoper că, înaintea acestor cazuri, nici nu mă întristez și nici nu îmi fac griji. Aș adăuga că mă distrează, dacă aș trece cu vederea faptul că aceștia comit o ofensă față de aproapele și un păcat strigător la Dumnezeu. Sunt aragonez și, până și în omenescul caracterului meu, îndrăgesc sinceritatea: simt o repulsie instinctivă față de tot ceea ce este meschin. Întotdeauna am căutat să răspund cu adevărul, fără prepotență, fără orgoliu, deși cei care calomniau erau prost educați, aroganți, potrivnici, fără cea mai mică monstră de umanitate.

Frecvent mi-a venit în minte răspunsul orbului din naștere către farizeii, care întrebau pentru a nu știu câta oară cum s-a întâmplat minunea: *V-am spus deja și nu m-ați ascultat. De ce vreți să auziți din nou? Nu cumva vreți și voi să deveniți discipolii aceluia?*

Picături pentru ochi

Păcatul farizeilor nu consta în faptul că nu-l vedeau în Cristos pe Dumnezeu, ci în faptul că s-au închis în mod voit în ei înșiși; în faptul că nu tolerau ca Isus, care este lumina, să le deschidă ochii. Această închidere are consecințe imediate în viața de relație cu semenii noștri. Farizeul care, crezându-se lumină, nu permite ca Dumnezeu să-i deschidă ochii, este cine îl va trata cu mândrie și nedrept pe aproapele: *Dumnezeule, îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni: hrăpăreți, nedrepti, adulteri, sau chiar ca vameșul acesta,*

se roagă. Iar orbului din naștere, care insistă să povestească adevărul însănătoșirii miraculoase, îl jignește: *tu ești născut cu totul în păcat și ne înveți pe noi? Și l-au dat afară.*

Între cei care nu-l cunosc pe Cristos sunt mulți oameni cinstiți care, din simplă curtoazie, știu să se comporte plini de tact: sunt sinceri, cordiali, politicoși. Dacă ei și noi nu ne împotrivism ca Cristos să vindece orbirea care încă o mai avem în ochii noștri, dacă îi permitem Domnului să ne aplice acea tină care, în mâinile sale, devine picătura cea mai eficientă, vom percepe realitățile pământești și le vom întrezări pe cele veșnice cu o lumină nouă, cu lumina credinței: vom fi dobândit atunci o privire curată.

Aceasta este vocația creștinului: plinătatea acelei carități care *este îndelung răbdătoare, binevoitoare, nu este invidioasă, nu se laudă, nu se*

umflă, nu se poartă necuviincios, nu caută ale sale, nu se mânie, nu ține cont de rău, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr, toate le suportă, toate le crede, toate le speră, toate le îndură.

Caritatea lui Cristos nu este doar un sentiment bun față de aproapele; nu se oprește la plăcerea de a fi filantrop. Caritatea, revărsată de către Dumnezeu în suflet, transformă din interior inteligența și voința: întemeiază în mod supranatural prietenia și bucuria de a înfăptui binele.

Contemplați scena vindecării celui șchiop, pe care ne-o relatează Faptele Apostolilor. Urcau Petru și Ioan la templu și, trecând, văd un om așezat la intrare; era șchiop încă de la naștere. Totul trimite la cealaltă vindecare a orbului. Însă acum discipolii nu gândesc că nenorocirea se datorează păcatelor personale ale

bolnavului sau greșelilor părinților săi. Și îi spun: *în numele lui Isus Cristos Nazarineanul, ridică-te și umblă!* Înainte revărsau neînțelegere, acum milostivire; înainte judecau cu nechibzuință, acum vindecă miraculos în numele Domnului. Mereu este Cristos, *care trece!* Lui Cristos, care continuă să treacă pe străzile și prin piețele lumii, prin intermediul discipolilor săi, creștinii: îi cer cu ardoare să treacă și prin sufletul cuiva dintre cei care mă ascultă în aceste momente.

Respect și caritate

Ne surprindea la început atitudinea discipolilor lui Isus față de orbul din naștere. Gândeau conform acelei zicale nefericite: *gândește rău și vei avea dreptate.* Mai târziu, când îl cunosc mai bine pe Învățător, când își dau seama ce înseamnă să fii creștin, părerile lor se inspiră în înțelegere.

În orice om –scrie Sfântul Toma de Aquino– există vreun aspect datorită căruia ceilalți îl pot considera superior, după cele spuse de către Apostol „cu umilință, fiecare să-l considere pe celălalt mai presus de sine” (Fil 2,3). Conform acestei învățături, toți oamenii trebuie să se cinstească unii pe alții. Umlința este virtutea care ne ajută să descoperim că semnele de respect față de persoană –pentru onoarea sa, pentru buna credință, pentru intimitatea sa– nu sunt simple convenții exterioare, ci primele manifestări ale carității și ale dreptății.

Caritatea creștină nu se limitează doar la a-l ajuta pe cel nevoiaș de bunuri materiale; se îndreaptă, mai întâi de toate, la a-l respecta și a-l înțelege pe fiecare individ în parte, în demnitatea sa intrinsecă de om și de fiu al Creatorului. De aceea, atacurile la persoană –la reputația și la onoarea sa– denotă, în cei care le

comit, că nu profesează sau că nu practică unele adevăruri ale credinței creștine, și în orice caz denotă lipsa unei adevărate iubiri față de Dumnezeu. *Caritatea autentică cu care îl iubim pe Dumnezeu și pe aproapele este aceeași virtute, deoarece motivul pentru a-l iubi pe aproapele este tocmai Dumnezeu, și îl iubim pe Dumnezeu când îl iubim pe aproapele cu caritate.*

Sper că vom fi în stare să scoatem consecințele practice din aceste momente de conversație, în prezența Domnului. În principal angajamentul de a nu-i judeca pe ceilalți, de a nu jigni nici măcar cu îndoiala, de a învinge răul prin abundența binelui, semănând în jurul nostru conviețuirea loială, dreptatea și pacea.

Și hotărârea de a nu ne întrista niciodată, dacă purtarea noastră

dreaptă este prost înțeleasă de către alții; dacă binele pe care –cu ajutorul constant al Domnului– încercăm să-l facem, este interpretat strâmb, atribuind, printr-un proces ilicit, intențiilor noastre, planuri rele, comportamente frauduloase și simulatoare. Să iertăm întotdeauna, cu zâmbetul pe buze. Să vorbim cu claritate, fără dușmănie, atunci când credem în conștiință că trebuie să vorbim. Și să punem totul în mâinile lui Dumnezeu, Tatăl nostru, cu dumnezeiască tăcere –*Jesus autem tacebat*, Isus tăcea–, dacă este vorba de atacuri personale, oricât de brutale și nedemne ar fi. Să ne îngrijim doar să facem fapte bune, căci el va face ca ele să *lumineze înaintea oamenilor*.

respectul-crestin-fata-de-persoana-si-
libertatea-ei/ (25.03.2025)